СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 119. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 26-го травня 1941. No. 119. Jersey City, N. J., Monday, May 26, 1941 VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ДЕМОКРАТИ ПОДІЛЕНІ ЩОДО ЛЯ ҐВАРДІЇ

ВАШИНҐТОН. — Нюйорські демократи, коли ходить про третю кандидатуру посадника Ля Ґвардії, є поділені, не звертаючи уваги на те, що президент Рузвелт піддержує Ля Ґвардію на третю каденцію нюйорського посадництва. Асистент секретара стейту, Берл, недавно виголосив перед нюйорським молодечим демократичним клюбом промову, в якій піддержував кандидатуру Ля Ґвардії. Але проти Ля Ґвардії виступив тепер демократичний лідер з Квінс, Джеймс Роу і сказав, що ніколи не допустить до того, щоб Демократична Партія піддержувала Ля Ґвардію. Ню Йорк потребує на посадника справжнього, повного американця, також справжнього демократа, казав Роу. Добрим посадником, зназваними кваліфікаціями, був би бувший головний почмайстер Джеймс Фарлі, говорив Роу. А колиб Фарлі не хотів кандидувати то він, Роу, буде сам кандидувати, аби тільки не дати всецілої піддержки з боку Демократичної Партії посадникови Ля Ґвардії.

ЧЕРГОВА ПРОТИВОЄННА ПРОМОВА ЛИНДБЕРҐА.

НЮ ЙОРК. — В Медисон Сквер Ґардені відбулось минулої пятниці велике масове віче, влаштоване комітетом „Америка перша". На тім вічу говорили серед інших бесідників — Чарлс Линдберґ і сенатор Ґвілер. Оба вони гостро виступали проти теперішньої заграничної політики президента Рузвелта і говорили, що Америка не повинна вступати до війни, а повинна жити в ізоляції. Коли вона житиме в ізоляції, вона не має жадної причини боятись чужих сил і то навіть тоді, коли Анґлія буде побита, а Гітлер виграє, говорили вони. Людей було багато, внутрі 22,000, а кілька тисяч на дворі.

ЮНІЙНІ ЛІДЕРИ ПІД АРЕШТОМ.

НЮ ЙОРК. — Лава присяглих узнала двох найвищих лідерів в міжнародній юнії театральних робітників, Бравна і Бофа, винуватими вимушування грошей. Під загрозою страйків вони вимусили від чотирьох найбільших американських фільмових компаній, $550,000. На сліди їх вимушування попали судові власти підчас недавного процесу проти фільмового маґната Шенка, якого засуджено за неповне плачення податків. Там виявилось, що він „позичив" Біофови $100,000, не знати на який рахунок. Дальші слідства розкрили вимушування. Біоф вже давніше був караний за злочин, звязаний з „торгуванням білими невільницями".

КОРОЛЬ ПЕТРО ЇДЕ ДО КАНАДИ.

ОТАВА. — Канадійський уряд згодився на приїзд югославського короля Петра до Канади. З ним приїдуть також деякі члени югославського кабінету, що тепер урядують на еміґрації. Коли до Канади прибуде король Петро, то Канада матиме в себе пять коронованих голов, що перед нападом гітлерівських війск знайшли приют в Канаді.

ТРЕБА БІЛЬШИХ ЗУСИЛЬ З БОКУ АМЕРИКАНЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — До зібраних 200 корабельних архітектів виголосив промову секретар фльоти Накс і сказав, що американці мусітимуть принести таку саму жертву, яку нині анґлійці приносять, коли хочуть зберегти свої політичні й економічні здобутки та теперішний спосіб життя. Ця війна в Европі, казав він, це довга і затяжна війна. Ми мусітимемо приносити далеко більші жертви, ніж тепер, щоб поконати сили Гітлера, які є великі. Прийде час, що мусітимемо жертвувати не лиш наші зарібки, але й наш основний капітал. Але ми не сміємо знеохочуватись тим, казав він далі. Кожна нова сумна вістка зза границі повинна добавляти нам нового завзяття і нової відваги.

ПІДДЕРЖУЮТЬ ВСЯКУ ПОМІЧ АНҐЛІЇ.

АТЛЯНТИК СИТІ. — На конвенції всеамериканської федерації жіночих клюбів ухвалено великою більшістю голосів резолюцію, щоб Америка піддержувала Анґлію всіми силами, не оглядаючись на наслідки помочи, себто на те, що це може втягнути Америку до війни.

КОНКУРЕНЦІЯ З НІМЕЦЬКИМИ ЛІНІЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт визначив вісім міліонів долярів на те, щоб в краях Полудневої Америки потворити американські повітряні лінії. На головних шляхах у Полудневій Америці до нині курсують німецькі літаки, під зарядом німецьких повітряних ліній. Вони добре обзнайомлюються з тереном, залишають по всіх точках своїх людей, що криє в собі мілітарну небезпеку для західньої півкулі. Президент рішив виперти їх власними літаками і власними лініями.

КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ ЗЛОЖИЛИ МЕМОРАНДУМ НА РУКИ СВОГО УРЯДУ

На руки канадійського премієра Мекензі Кінґа, посол українського походження, Антін Глинка, зложив меморандум, в якім підкресляв, що українці в Европі ніколи не погодяться на ріжні федерації, чи комбінації з іншими державами, зокрема з поляками, коли ця справа не буде наперед якійсь з ними обговорена і ними одобрена.

В меморандум говориться, що недавно польський премієр Сікорскі заявив, що на сході Европи якраз формується з чехів і поляків федерація, яка матиме 50 міліонів населення. Посол Глинка підкреслив, що взявши чехів і поляків до купи, нарахуємо їх ледви 35 міліонів. Вчисляючи в ту федерацію 50 міліонів Сікорскі певно брав під увагу 15 міліонів українців, не питаючись їх про їх згоду.

Висвободження народів, включаючи українців, з ярма диктаторів, лежить в програмі британійської політики, говорить далі меморіял. Український нарід бажає повної самостійности. А коли Велика Британія переможе, то вільна українська держава буде тісно звязана з британійським народом, в ціли вдержання своєї самостійности і свободи. В меморіялі підкреслюється також льояльність канадійських українців супроти Канади і їх участь в зусиллях біля ведення війни. Премієр Канади віднісся прихильно до меморіялу і підносив льояльність канадійських українців.

Цей меморіял вручено в імені Комітету Українців Канади, який обєднує майже всіх канадійських українців. Делеґація, яка вручила цей меморіял премієрови Мекензі Кінґови складалась з Антона Глинки, посла українського походження, з виборчої округи Веґривил і трьох інших канадійських послів з цих околиць — Т. Торсона, Волтера Токера і Роберта Фера.

АДМІРАЛ ЛЕНД ЗА ПЕРЕБРАННЯ ДОКІВ ПІД ДЕРЖАВНИЙ ЗАРЯД

Голова американської морської комісії, адмірал Ленд, зізнавав перед спеціяльним сенатським комітетом, що уряд повинен перебрати всі ті будівельні доки в котрих є страйки, під свій заряд. Не можна зупинятись перед ніякими засобами, а треба треба продовжати роботу в корабельних доках, казав він. Бо положення на корабельнім фронті є розпучливе. Потреба все нових і нових кораблів є дуже пекуча. Зокрема він зупиняєся над біжучим страйком в заливі Сан Франціско, де дві фракції робітників, належачих до А.Ф.П. і К.П.О. в числі 1,700 вийшли на страйк і припинили роботу над будовою кораблів.

В тій справі перед згаданим сенатським комітетом зізнавав також асистент секретара фльоти, Бард, і говорив, що страйки дійсно наносять чимало шкоди. Ті страйки, говорив він, є інспіровані підривними елементами. Але він не радив, щоб будівельні доки перебирати під державний заряд. Бо коли робітник тепер не хоче йти до праці, він не піде й тоді, коли держава буде заряджувати доком. Проти силуваного державного заряду виступили також два промисловці, Артур Гомер і Моріс Кук. Вони теж говорили, що силою уряд тут нічого не вдіє. Проти цього виступив також голова А.Ф.П., Вилієм Ґрін, який говорив, що примус викликав би цілковито противний настрій. Ґрін попередньо натаврував страйк в заливі Сан Франціско, назвав його нелеґальним і тепер працює над тим, щоб робітників назад повернути до роботи.

НІМЦІ ПОНОСЯТЬ ВЕЛИЧЕЗНІ ВТРАТИ НА КРЕТІ

Нема двох слів щодо того, що німці мають на острові Креті свого роду перевагу, бо воюють в першу чергу при допомозі бомбовиків, яких мають велику скількість. Саме через літаки вдаеться їм втримувати Малеме, найбільше летунське поле на Креті, що має для німців велике значення, бо через Малеме вони дістають постійно нові скріплення. Інші позиції, заняті німцями, зістали відбиті в рукопашних боях, в яких виявили британійці й грецькі вояки надзвичайну хоробрість. Та німці поносять не тільки великі втрати в людях на самому острові Креті. Далеко більше їде на морське дно. Це ті, що їх висилають з Греції на Крету кораблями, разом з тяжкою артилерією і муніцією. Британійська фльота, як виходить з британійських звідомлень, не допускає до Крети таки ні одного німецького вояка, коли іде про його перевіз кораблями. Вона затопила, між іншими, великий німецький конвой, що мав до 40 невеликих суден, при чому загинуло до 5,000 німецьких вояків. Очевидно, що те, що британійська фльота є надалі панею Середземного моря, не обходиться без важких жертв. Це признають самі британійці. З їхнього обчислення видно, що оборона Крети буде їх коштувати багато, але ті втрати є нічим у порівнанню до тих, які поносять німці. Британійці завдали теж тяжкі втрати німцям й італійцям, що хотіли дістатись морем до Лібії, везучи тамтуди військо й воєнні засоби. Це теж затоплено. Німецькі звідомлення майже цілком не згадують за ті бої, що ведуться на Креті, тільки розписуються широко про затоплення британійських кораблів.

НОВИЙ БРИТІЙСЬКИЙ ЛОРЕНС

З Дамаску, Сирія, доносять, що на британійську сторону перейшов полковник Філіберт Колет, що був на французькій службі в Сирії. Виступив проти своєї влати тоді, коли побачив, що французи в Сирії зачинають помагати німцям. Полковника Колета зачинають тепер називати „Сирійським Лоренсом".

James Speaking to Ukrainian Delegates

Courtesy, The Evening News, Harrisburg, Pa., May 16, 1941.

ҐУБЕРНАТОР ПЕНСИЛВЕНІЇ ДЖЕЙМС ПРОМОВЛЯЄ НА КОНВЕНЦІЇ У. Н. С.

—На естраді кромі ґубернатора, від лівої руки до правої: Михайло Ґузеляк і Евген Ляхович, конвенційні секретарі; Дмитро Галичин, гол. рек. секретар У. Н. С.; д-р А. Кібзей, головний контрольор; Степан Павловський і П. Кучма, члени статутової комісії, та адв. І. Кузь, містоголова конвенції.

ДАЛЬШІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ БЕРЛІНОМ І МОСКВОЮ

СТОКГОЛЬМ. — Якіб не були справжні відносини між Советами і Німеччиною, то фактом є те, що Гітлер і Сталін ідуть тепер разом та з кожним днем звязують себе що тісніше, коли іде про дальше ведення війни і поділ чужими краями. У тих справах ідуть дальші постійні переговори між Берліном і Москвою і тої дійсности не може змінити ніяка політична комбінація, якщо вона практична і не хоче бути чистою фантазією. Тільки питання, чи так завжди буде. Отже щодо цього вже можна мати ріжні здогади. Ось так пише кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс". І стверджує, що коли іде про те, що думають у Швеції, то назагал панує таке переконання, що спілка Берлін-Москва є неприродня і не має солідної підстави. Тому, хоч вона є і діє, то все те треба таки вважати тимчасовим, що триватиме якийсь час для якихсь певних цілей, що є потрібні як одній так і другій стороні.

ЧИСЛЯТЬСЯ З ТИМ, ЩО МОЖЕ НАСТУПИТИ ЗІРВАННЯ.

Не зважаючи на запевнення советської пресової аґенції, що нема ніяких наґромаджених війск на советсько-німецькій границі, так є, що там має бути далі 120 советських дивізій. Що советсько-німецькі відносини не такі ясні, кажуть політичні й воєнні знавці, видно теж і по тому, що німецька влада розбудовує на польській території протилетунські схоронища, а Совети роблять те саме по своїм боці, головно на території тої частини Литви, що була давніше під Польщею. Далі кажеться, що комуністична партія в Швеції далі веде проти-націстівську пропаґанду і видала італійський комуністичний маніфест, звернений проти Німеччини і написаний у дуже гострій формі, бо говориться про німців тільки як „грабіжників", що грабили і нищили Італію в минулому, навіть за цісаря Франца Йосифа, і поневолюють її та нищать теж і тепер. Зате хвалиться у маніфесті британійців, бо вони ніколи не поневолювали італійців. Ось це є ті познаки, з яких заключають, що таки мусить колись прийти до розправи між Сталіном і Гітлером.

ФРАНЦІЯ ІДЕ ПО ШЛЯХУ „ДО ЖИТТЯ", КАЖЕ ДАРЛЯН.

ВІШІ. — Французький заступник премієра, віцеадмірал Франсоа Дарлян, заявив французькому народови через радіо, що Гітлер не вимагав здачі французької фльоти, ні французьких кольоній, як теж не вимагав виповідження війни Британії з боку Франції. Дарлян далі підкреслив, що британійці знають це добре, що він ніколи не віддав би Німеччині французької фльоти. І зазначив, що німці не домагаються ніякої допомоги тому, що переконанні, що вони самі є в силі виграти війну проти кожної спілки держав. Та найважніше є те, що Дарлян заявив, що Франція мала до вибору: шлях смерти або життя. Вона вибрала шлях життя. Дарлян взивав далі французький нарід, щоб ішов сліпо за маршалом Петеном, бо тільки таким способом, казав він, дасться вратувати Францію. При кінці скидав вину за програ на французьку злу заграничну політику, що підпирала цілий ряд малих держав, а занедбувала оборону своєї власної держави.

ДАРЛЯН — ІГРАШКА В РУКАХ ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Ось так глядять в Британії на віцеадмірала Дарляна, згідно з тим, що пише американський кореспондент Роберт Пост. Лондонська преса пише про промову Дарляна до французького народу як нечесну, що пробує перехилити французький нарід на сторону Гітлера, хоч відоме, що той нарід настроєний у своїй більшости проти німців. Далі кажеться, що Гітлер не потребував ставити Франції якісь окремі вимоги, бо він і без того має все, що йому потрібне, включно з французькою фльотою, бо й тою він покористується. З того, що тепер говориться і пишеться в Анґлії про Францію маршала Петена, виходить, що в скорому часі можуть бути Франція з Британією на воєнній стопі.

ЗНИЩИЛИ НАЙМЕНШЕ 10,000 НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ.

ЛОНДОН. — Юнайтед Прес доносить, що пів-урядові британійські обчислення подають, що німці втратили за останні 20 місяців війни принаймні 10,000 літаків, а британійці 2,227.

ХЛІБ — НАЙВАЖНІША СПРАВА.

ВІШІ. — Якуб не вести велику політику, то таки треба в першу чергу знайти ратунок на те, що вже в червні не стане в Франції маршала Петена — хліба. І це є найважніша проблема, яку не знати як розвязати.

ПОКАЛІЧЕНІ ДВА АМЕРИКАНЦІ.

ВІШІ. — Виходить, що німці обстрілювали єгипетський корабель „Замзам", на якому було 148 американців і який затонув. При тому обстрілі були ранені два мериканці, що тепер перебувають у шпиталі в Франції. Рани їх не є тяжкі. Значить, що таки всі американці вратовані.

ПРАЕН ТАКИ ЗАГИНУВ.

БЕРЛІН. — Німецька влада визнала, що таки не вернула назад субмарина зо своїм командантом Ґунтером Праеном, що то затопив 14. жовтня 1939 року в Скапа Флов панцирник Роял Овк. Праен відомий з того, що затопив велику масу кораблів, на загальну поємність 235,941 тон. Військова команда видала приказ, повний похвал для Праена, зазначуючи, що й британійці дали йому признання за „велику відвагу і зручність".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПО КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗУ

(3) А тепер про гуманітарну й освітну справу, звязану з У. Н. Союзом.

Як минулими разами, так і на XX. Конвенції не забуто й за ріжні допомоги на гуманітарні й освітні потреби, себто на ті, про які У. Н. Союз памятає кожного року на річних нарадах Головного Уряду. XX. Конвенція У. Н. Союзу, ще окремо виасигнувала на це тисячі долярів, а то кілька тисяч на допомогу калікам і хворим, кілька тисяч для молодих студентів, а кілька тисяч на допомогу ріжним інституціям і видавництвам. Очевидно, що можна мати певні застереження, наприклад, щодо розподілу деяких жертв, як от стипендій для молоді, але якіб ті застереження не були, вони не зміняють того, що У. Н. Союз гуманітарні й культурні справи попирає і чим може, їм допомагає.

Звіти головних урядників виказали, що У. Н. Союз в останніх чотирьох роках не то, що не зменшив своєї праці на культурно-освітному полі, але її ще поширив. В першу чергу треба памятати, що молодечий орган „Юкраініен Віклі" є видаваний виключно коштом У. Н. Союзу, бо молодь покищо досі за нього нічого не платить. Не зважаючи на те, XX. Конвенція ще дещо додала до теперішніх коштів, щоб цей молодечий орган поліпшити, вважаючи, що при його допомозі ведеться серед тут родженої молоді велика освідомляюча праця, оперта на запізнанню цеї молоді з цінностями українського духа, з історією українського народу і його ідеалами. Далі звіти ствердили, що У. Н. Союз видав значну суму на американсько-українські спортові дружини і думає надалі ту працю продовжати, згідно з давніми плянами і в подібних розмірах. Звіти виказали, що У. Н. Союз причинився ще значною грошевою допомогою до української участи в Світовій Виставі в Ню Йорку, зокрема до влаштування Українського Дня на тій Виставі, як теж до розбудови Культурного Городу в Клівленді. Крім того У. Н. Союз допоміг тому, що появиться незабаром на американськім ринку видана Єйльским Видавництвом однотомова історія М. Грушевського, зредаґована на американський лад і з научною термінольоґією, що бере під уваґу теж і українські наукові джерела. Звіт виказував далі й те, що У. Н. Союз сфінансував теж і серію докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських Мов Колюмбійського університету. Колиж до цього додамо ще й те, що виасигновано $3,000 на дальші видавництва англійською мовою, як теж і те, що поручено Головному Урядови У. Н. Союзу подбати про те, щоб було продовжуване видавництво офіційного орґану орґанізації, то треба ствердити, що У. Н. Союз вивязався у благородний спосіб теж і зо своїх гуманітарно-культурних обовязків. Очевидно, що є ще много дуже важних справ, як от справа орґанізування українських науковців в Америці, яка вплинула на саму Конвенцію, і тому не було часу її основно обговорити в такий спосіб, на який вона заслуговує. Та її поручено окремій увазі членства, відділів і Головного Уряду У. Н. Союзу.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ:—На днях прибув до Злучених Держав молодий американець українського роду, що перебував довгі роки на Західній Україні, покінчив там вищі школи і брав активну участь в культурно-національнім українськім життю. Приглянувся він добре давній польській владі, як теж був свідком півторарічної московської господарки на західньо-українських землях. Імени очевидця не подаємо зо зрозумілих причин. Спостереження цього американського громадянина подаємо в серії статтей, з яких ця є десята.

X.

Депортації — Страшна Зброя Проти Українського Населення

Причини масових вивозів українського населення.

Коли большевицька влада не хапається ще за масовий терор, як це вона робила в Україні в рр. 1919—1920, то тому, що вона має інші засоби для приборкання населення: депортації в Сибір, Казакстан чи Далекий Схід.

Майже без вимку, властивою причиною масових вивозів українців та поляків є політичні мотиви. Так є, що кожний, кого вивозить советський уряд, підлягає політичній клясифікації „врага народа". Спочатку вивозили головно самих поляків, у більшій часті розброєних поліціянтів та військових старшин. Потім взялися до українців.

В загальному, большевики вивозили населення Західньої України цілими партіями та ґрупами:

1. До першої катеґорії належали польські поліціянти, вояки та офіцири, яких вивозили в товарових ваґонах з коминами (в поїздах палили дровами).

2. Другу катеґорію скитальців творили „каменичники" (властителі камениць), склепарі (приватники), „капіталісти", мазурські кольоністи, багатші селяни („кулаки") та їм подібні.

3. Вкінці почали вивозити т. зв. „ворогів советського народу", себто українських патріотів, тих, що брали діяльну участь в українських національних та економічних установах. Далі тих, що не платять податків, священиків і т. д.

Процедура арештування та депортації.

Те, як, кого, коли і де вивозити, є, як можна сподіватися, в руках НКВД, міліції та комуністичної партії. Підготовка ведеться тайно. Тижнями місцеві аґенти та конфіденти збирають інформації про людей в селі чи місті і доносять про це до НКВД, який веде загальну евіденцію (спис) всіх „неблагонадьожних". В деяких селах і „сільрада" помагає приготовляти списки тих, що мають бути депортовані. Але звичайно, не є це український елемент „сільради", що помагає. Оскільки знаю, то майже у всіх тих селах Поділля, що я мав нагоду у них бути, „сільрада" відмовлялася від того роду „співпраці".

Коли на залізничу стацію приїжджає транспорт товарових ваґонів, або коли в подальші села приїжджають грузові троки, це вже зловіщий знак. Кожний відчуває, що в повітрі висить небезпека для мешканців села. Настає переполох, бо ніхто не знає, кого заберуть. Активніша молодь ховається або переходить на інші села й міста, щоб таким чином хвилево уникнути арешту та виселення.

Коли вже все приготовано, тоді, звичайно ночами, між 12-тою та пятою годиною, падають ґепісти до хат та арештують тих, що мають бути вивезені. При таких арештах вони не виказуються ніяким уповажненням. Одно речення „пакуй вещі" (цебто речі), й процедура скінчена. Узброєні НКВД-сти підганяють та криком тороризують вже й так до краю перестрашеного чоловіка чи жінку. При таких арештах чути страшні крики та лямент, що несуться по цілому селі. Арештованим не дозволяють нічого більше брати зо собою крім одного убрання. Їх зганяють до брудних та неопалених товарових ваґонів. Потім, по дорозі вони опалюють ці ваґони звичайним деревом. Ось ті спеціяльні ваґони з „комінками" стали для українського села зловіщим знаком, символом нещастя і неволі. Глядячи на депортації, здається, що культурні народи далеко краще дбають про перевіз худоби ніж большевики за людські сотворіння! До ваґонів пакують таку велику скількість людей, що санітарні та гиґієнічні відносини стають відразу неможливими. Большевики не мають ніякого згляду на жінок і дітей. Усіх їх, разом з чоловіками, спаковують до одного ваґону. Такі ешоломи з тими нещасними вигнанцями стають чистим пеклом, головно тоді, коли такі транспортації відбуваються зимою. Багато людей гине в тих ваґонах, не осягнувши місця свого призначення. Большевицька преса чи офіціяльні чинники, очевидно, ні словом не згадають про масові вивози населення Західньої України. Тому й світ про це нiщо або малощо знає.

Скільки досі вивезено?

Большевицька влада почала вивозити населення Західньої України щойно з початком січня 1940. року. До того часу большевики вивозили тільки польських жандармів та військових. Годі обчислити, скільки є досі вивезених большевиками українців. Але з того, що знаю, скільки вивезено з Тернопільщини, можна сміло твердити, що вже вивезено сотки тисяч. Часто не знати, куди поділися ваші знакомі з сусіднього села. Та так є, що одні повтікали десь заграницю, а інші зістали вивезені. Згадую, між іншим, що з Тернополя вивезли о. Кашубу та оо. Редемтористів. Знаю також, що з Тернополя були вивезені такі українські родини: як Трачі (які вернули опісля), Гринкевичі, Вербляни, і т. д. Вивезли Сіяка. Зате родина професора Хоми, відомого українця, якось чудом вратувалась. Було це саме тоді, коли проф. Хома поїхав був на науковий зїзд хеміків до Києва. Він поїхав на курс, який орґанізувала та скликала советська держава. Тимчасом його жінку та двоє дітей через „помилку" запакували до товарових ваґонів та ладилися вивести з Тернополя. Щойно розпучливий плач та переконування пані Хомякової, що її муж є на конґресі советських вчених, переконали врешті советських жандармів та її вкінці випустили з ваґону. Також врядовалася вже з ваґонів пані Майка з дочкою. Вона почала так страшно кричати на большевицьких військових, що ці не знали, що мають з нею робити. Викрикувала, що за Польщі вона посилала в ліпших вагонах свиней заграницю (пані Майка — це знана тернопільська різничка). Її також випустили.

В селі Чернихові, пов. Тернопіль арештували та вивезли, як говорили, о. декана Грицая та його сина Романа. З Тернополя вивезли теж українську родину Скородилів та українського суддю Цебровського. Цього останнього мабуть десь і розстріляли, бо він був знаний з того, що за польської влади судив комуністів в Тернополі, а всіх бувших польських суддів большевики розстрілюють. Також вивезено з Тернополя і багато польських родин.

Большевики забороняють теж певним особам перебувати в даному місті, наприклад у Тернополі. Але не подають причин такої заборони. Подібне робили і поляки в останньому часі своєї влади.

Американських горожан пробують ізолювати.

З американськими горожанами большевики обходяться у виїмковий спосіб, бо числяться з можливою інтервенцією американського амбасадора Штайнгардта, що є у Москві. Але не любять горожан цеї „найбільш буржуазної держави на світі". Знають, що вони раньше чи пізніше таки виїдуть в Америку й будуть там писати чи говорити про большевицькі порядки. Тому большевики стараються, щоб всіх американських горожан ізолювати. Я дістав був приказ їхати до Почаєва або Камінця Подільського, щоб там ждати на мій американський пашпорт. Я звичайно не поїхав. Як опісля довідався, то в тих місцях були т. зв. „зсипні пункти", в яких збиралися всі американські горожани, що чекали на американські пашпорти. Я одержав був навіть відповідний документ - посвідку з написом: „Вид на жительство для лиц без гражданства", на якому були зібрані дати з мого життя. Як опісля мені оповідали в американській амбасаді в Москві, багато американських горожан з Західньої України большевики повивозили з тих „зсипних пунктів" в Сибір.

Вістки від виселених українців.

Українці, що їх вивезли, а ще жиють, пишуть до своїх знакомих чи рідні на Західній Україні. Їх писання — це велика історія людської траґедії. Часто благають, щоб їм прислали їх знакомі трутину, бо так тяжко жити на засланні. Їх висилають у напів-дикі околиці Туркестану чи Сибіру, де до найближчої залізниці чи гостинця яких 200 кільометрів; живуть вони в землянках, пасуть верблюди чи вівці, або, як справжні колишні римські невільники, працюють день і ніч на колгоспах чи радгоспах. Засланці позбавлені таких примітивних середників до життя, як мило, нитки, папір, книжка. Не мають в що вбратись і що їсти.

Останніми часами большевики вивозили в однаковій скількості українців та поляків. Зо Львова вивезли в Сибір теж і один транспорт жидів, а сталося це серед досить цікавих обставин. На диво, хоч жидів большевики не переслідують, то проте дехто з жидів тікає під німецьку окупацію. Коли до Львова прибула німецька переселенча комісія, то большевики питали жидів, чи хто з них не хоче виїхати під німецьку окупацію. Зголосилося більше число жидів. Їх посписувано, посортовано та запаковано до товарового ваґону. Та яке настало серед тих жидів розчарування, коли поїзд замісць їхати зо Львова на Перемишль, поїхав на Тернопіль і Підволочиська... на Сибір. Про цей випадок говорять у Львові дуже широко й голосно.

Трапляється й таке, що багато з депортованих українців чи поляків вертається назад до своїх міст чи сіл. Одні з них по дорозі перекуплюють советських вояків, а другі таки тікають з ваґонів. Советський вояк дуже ласий на годинники чи якубудь іншу „машину". Тому українці перекуплюють їх, часто за будьякий безвартісний предмет. Це нагадує те, як білі люди в Африці чи Азії міняють у дикунів ножики за дорогоцінні перли.

Траґедія українських лемків-москвофілів.

Коли німці заключили з большевиками договір про демаркаційну лінію між Німеччиною та СССР, то обидві сторони згодилися на виміну своїх „однокровних та расових братів". Німці зажадали німецьких кольоністів з західньо - українських земель, а большевики почали аґітувати серед тих українців та білорусів, що лишилися під німецькою окупацією, щоб вертали між своїх „руських" братів. Большевицькі комісії, при співпраці німецької влади, обїжджали Лемківщину, Холмщину та Підляссє й намовляли українців, щоб вертали до СССР.

Жертвою большевицької аґітації впали збаламучені москвофільством українські лемки, які справді вірили, що під большевицькою диктатурою

(Продовження на ст. 3-тій)

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ОРЛИ

Історичне оповідання з рр. 1734—1750.

(4)

Сотник Тригуб знав, що розум нічого нового йому не каже, а проте він його послухав.

Усіх грамот і привілеїв перед Москвою не збережеш, бо бо москаль, як чого захоче, то й чортові з горла добуде, треба тоді вибрати що-найважніші, добре їх заховати, а з іншими нехай діється воля божа.

Так він і зробив.

Вибрав декілька таких, що досі не втратили ще сили, звинув їх тісно в один звиток, обгорнув шматком полотна, обкрутив мотузком і поклав за ікону. Решту лишив у скрині, скриню замкнув і ключ устромив за пояс.

Перехристився, розгорнув Минею[13]) й почав читати життя святих, що за віру Христову муки потерпіли, а не відступили від неї, не зневірилися в її святі глаголи[14]).

І з тих пожовклих листів старої книги новою силою повіяло на Тригуба. Ніби якийсь далекий голос казав йому, що як колись боролися перші християни, так тепер і нам треба постояти за правду, щоб вона не пропала.

З шелесту дерев, що залітав із недалекого гайку, і з шуму річки, що плила біля пасіки, Тригуб чув тихий, але рішучий голос: „не здавайся!"

Двічі заглядала Орися до боківки, але бачила, що батько читає й не сміла йому перебивати.

Та за третім разом Тригуб оглянувся. Побачивши доньку, він зачинив книжку й поклав її на поставець[15]).

— А що скажеш Орисю? — спитався.

— Нічого. Від подруги прийшла.

— Від тітчиної Марусі? Щож там вони?

— Турбуються. Кажуть, що заберуть у них двір і поле та на „холопів" переведуть, як воно буває в Москві. Скрізь такі потурбовані обличчя, як колиб, не дай Боже, чума надходила до нас.

— Колиб були турбувалися раніш, то, може, тепер не було би такої турботи, — відповів, закурюючи люльку, Тригуб. — А з паном Петром ти не бачилася де? — спитав, зміняючи голос.

Орися зашарилася й мовчала.

— Чогож ти мовчиш? Не бачила Петра Сулими?

— Тато знову... — почала й не докінчила, а лише рукою заслонила очі.

— Ну, що? Кажи: не бачилася з ним? Мені цікаво знати, що він на те.

— Пан Петро нічого не боїться. Каже, що по жнивах до Академії[16]) не поїде.

— А що?

— ..Залишиться тут. Збере собі товариство невеличке...

— Але чесне...

— Хоробре, — поправила Орися, — збере собі товариство з батькового табуна вибере що-найкращі коні, зі стріх повитягає списи...

— А з льохів ґвинтівки[17])...

— Еге, тату, ґвинтівки, і...

— Не кінчай, знаю, знаю. Хто з нас молодим не балакав такого. Тільки ти, Оришко не пускай цього між люди, бо знаєш, яке воно тепер є. Тепер і стіни вуха мають!

— Не любите ви, тату Петра...

— Не люблю? Хто тобі це сказав? Я тільки не рад, що ти його любиш і — кінець.

— А пан Петро такий хоробрий...

— І гарний, і добрий, і любий, і, і, і... Все я це знаю, доню, а проте береженого Бог береже. Нетля[18]) що лиш тоді знає, що таке вогонь, коли обсмалить собі крильця. Уважай, щоб і з тобою такого не було... Уважай! — і пальцем їй накивав, бо таку вже мав звичку.

Орися батькові не перечила, бо знала, що хоч як він її любить, але супротиву не стерпить. Чула тільки, що щось її в горлі скобоче, щось губи ламає і в очах палить. Вона розплакалася. Сотник пригорнув її до себе.

— Ех, жінки, жінки! Одне ви знаєте: любити і плакати. Любов і сльози не далекі одне від одного. Ну, заспокійся, Орисю. Не один Петро на світі, як ти не одна Орися. Побачимо. Якось то воно буде. А тепер іди і приладь для мене вечерю.

— Ви їдете, тату?

— Не їду, а йду й коло півночі повернуся.

— А як хто прийде?

— Скажеш, що батька нема, а куди пішов, не знаєш. Мабуть, на хутір у поле, бо тепер жнива.

*

По вечері, коли надворі смеркло, Тригуб добув грамоти зпоза ікони, накинув кирею[19]) й вийшов зі свого двора. Для безпеки заткнув пістолю за пояс і припняв до боку вигострену шаблю.

Вечір був темний. Насувалися хмари. Місяць не світив.

Тригуб повернув у бічну вуличку, пройшов між двома загородами, вийшов на поле і свіжо зжатим ланом пана Сулими попрямцював до його двора.

Минув браму зі зводним містком, обійшов кругом двірські будинки й застукав до задніх воріт, призначених для челяді і для господарських возів. Відчинилася бічна хвіртка, Тригуб піднявся по кількох східцях, схилився, бо над хвірткою був дашок, і увійшов у двір.

— Добрий вечір вашій милости, — почув Петрусів голос.

— Добрий вечір. Дома добродій Сулима?

— Батько чекають і просять до себе. Туди, будь ласка, за мною.

На припоні гавкали пси, аж землю під собою дерли. Двір пана Сулими був великий, будинків на ньому стояло багато, і мешкальних, і господарських. Скрізь чисто й гарно, скрізь багато дерев, особливо росліших кленів, бо Сулима в них кохався.

(Дальше буде)

[13]) Минея, гр. слово — місячна богослужбова книжка з піснями й молитвами на нерухомі свята — за місяцями; тут автор має на думці Четію Минею — збірник оповідань про життя святих, розкладених за місяцями; вони були призначені для читання. На Україні видав був таку Минею Дмитро Тупталенко (1659—1701).

[14]) Глагол, церк. слово — слово; глаголити — говорити.

[15]) Поставець — посуд, що з нього звичайно пили козаки; тут автор має на думці — полицю (де щось ставляли).

[16]) Академія, розуміється — київської вищої школи; її перетворив із печерської школи і злучив із братською богоявленською — Петро Могила (1632). Там училися сини козацької старшини. Вона мала для нашої культури дуже велику вагу.

[17]) Ґвинтівка — рушниця.

[18]) Нетля — нічний метелик, на нього декуди з-польська в нас кажуть „цьма" (не лізь, як цьма), але цього слова вживати не треба.

[19]) Кирея — довга зверхня накидка.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ВЕЛИКА ЛЮДИНА Й ПОМИЛКА.

Критикуючи загальні течії американської політики, вашингтонський кореспондент „Крисчен Сайенс Монитора", пише, що політики дуже не люблять признаватися до помилки. Мовляв, вони люблять уходити за великих людей.

Відомий „колюмніст" Вестбрук Пеґлер почав оноді свою „колюмну" з признання, що він зробив був помилку в своїм попереднім писанні про сенатора Ла Фолета. З тону писання Пеґлера виходить, що йому зовсім не було важко до помилки признатися.

Чомуж це так? Чи тому що Пеґлер не політик, а ґазетяр? Чи тому, що Пеґлер зовсім не бачить небезпеки для пошани до себе, як він признається до помилки?

Хто більша людина? Чи той, що зробить помилку й потім її закриває, додаючи так до помилки брехню? Чи той, що, зробивши помилку, признається до цього, хочби навіть з цього хтось мав за це перестати шанувати?

ЄДНІСТЬ І РОЗБИТТЯ

Пише головний фашистівський пропаґандист Ґайда, що в Америці нема єдности. На доказ цього він вказує на Гувера й Линдберґа, котрі, відомо, висказують інакші погляди від президента Рузвелта.

Хоча він цього словами не каже, але читачі самі це знають, бо Ґайда має на думці єдність, яка панує в Італії. Там, як дуче Мусоліні скаже якусь думку, ніхто не важиться цьому противити. По всіх мурах там розпяті полотна з написами: „Дуче все має слуш[illegible] важився би скликати віче проти дуче? Хто там сказав би хочби в приватній розмові, що дуче помиляється? А тюрма нащо?

Отже в Італії є єдність, а в Америці єдности не має. І сильна Італія своєю єдністю, і слаба Америка своїм розбиттям. Кожний це бачить...

ЩО ЦЕ ТАКЕ ЄДНІСТЬ?

На Краєвій Конвенції Родичів і Вчителів, що відбувалася через тиждень у Бостоні, виступив д-р Еверет Р. Клинчі, директор Краєвої Конференції Христіян і Жидів, про потребу релігійної єдности американського народу в теперішні критичні часи.

Могло би здаватися, що він думав завести єдність католиків, протестантів і жидів у цей спосіб, щоб заставити два віроісповідання перейти на третє. Та д-р Клинчі розумів єдність інакше:

„Католики, протестанти й жиди повинні старатися зрозуміти й оцінювати один одного й вчитися співпрацювати один з одним більше, ніж це вони робили в минулому".

Це є так звана демократична єдність.

БУДУЧНІСТЬ ЖОВНІРА

Морс Картрайт, директор Американського Союзу для Освіти Дозрілих Людей, сказав оноді публично таке:

„Мало є жовнірів, які дурять себе вірою, що по скінченні їх військової служби вони будуть могти забрати назад свої посади в цивільному житті без утрати й з рожевими виглядами на майбутнє. Громадянин, як і жовнір, повинен приготовити себе до важких суспільних, політичних і економічних пристосовань, що будуть неминучим вислідом світового конфлікту".

Так говорив чоловік, що стоїть на чолі напів урядової установи. Замітно, що говорив він це в Вест Пойнт, Ню Йорк, осідку військової школи. Чи можемо представити собі чоловіка в котрійсь тоталітарній державі, щоб міг таке сказати отверто про жовнірів?

ПО СТАРОМУ

Бібліотека Гарвардського університету влаштувала виставу книжок, заборонених націстичним урядом окупованої Франції.

Показується, що між забороненими французам авторами є й німецькі письменники. Між іншими відомий німецький поет жидівського роду Генріх Гайне.

Ґітлерівський уряд не перший німецький уряд, що виступає проти Гайного. Колись німецький цісар Вільгельм Другий казав викинути памятник Гайного з парку в своїм замку на острові Корфу.

Тоді найбільший німецький сатиричний журнал намалював був кайзера Вільгельма, як він підходить до памятника Гайного, а Гайне встає зо свого крісла і просить кайзера заняти його місце.

Звісно, не заняв Вільгельм Гогенцолерн місця жида-німця Гайного. Ледво чи займе його й Гітлер.

ЧОМУ ЗАБИРАЮТЬ РАДІОВІ АПАРАТИ?

Чому націстичний уряд забороняє німцям слухати чужинецьких радіових стацій і карають за це смертю?

Бостонський щоденник „Крисчен Сайенс Монитор" розкриває причину, коли він подає лист Ганса Шмідта з Шікаґо, що мовляв, ґрупа німців у Злучених Державах розіслала при помочі коротко-хвилевих розсилок заклик до німців у Німеччині, в котрому між іншим говориться:

„Гітлер каже вам: Скоро буде мир, а ви будете панами Европи. Ми кажемо вам: Як довго Гітлер рішає про долю Німеччини, так довго не буде мира" і т. д.

ПРОТИ БРУТАЛЬНОСТИ?

Польський артист Артур Шик, котрого виставку відкрито цими днями в одній великій нюйорській приватній ґалерії, говорив американським ґазетярам при нагоді відкриття, що війна розбудила його до протесту пензлем. Мовляв, розбудила його до цього „брутальність німців і примітивніша дикість росіян; геройство поляків; терпіння жидів".

Що такі річи, як брутальність і дикість повинні будити артиста до протесту, згода. Одначе, чому має артиста будити до протесту лише німецька або російська брутальність?

Чому лише терпіння жидів? Невжеж польська брутальність супроти неполяків, а навіть супроти поляків не заставляли артиста до протесту?

ГАЛИЧИНА ЧАСТИНА РОЗІБРАНОЇ ПОЛЬЩІ?

Присилає „Асошіейтид Прес" з Москви телеграму про кампанію большевицької преси за воєнне підготовання. Наводиться в ній статтю „Червоної Звізди", органу большевицької армії, що, мовляв, „молодь у львівській провінції Західної України (частини розібраної Польщі) дожидає візвання до військової служби".

За всякою правдоподібністю пояснення, що Західня Україна це частина розібраної Польщі було зроблене в Москві й перейшло большевицьку цензуру.

Яка ціль говорити що Західня Україна відійшла від Польщі через „розбір Польщі"?

Миле очко до поляків?

З ПРИВОДУ АНТОЛЬОҐІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ САЛЬВІНІЯ

Відомий італійський славіст проф. Е. Дамяні вмістив в римському двомісячнику „Европа Орієнтале" рецензію на недавно видану Антольоґію українських письменників під редакцією Сальвіні. Беремо з неї наступний уступ:

„В міжнародній літературі про Україну, що від багатьох літ періодично збогачується писаннями, ріжними величиною й змістом в ріжних мовах, скоординованими або ні до систематичної пропаґандивної акції, яку провадять елементи самої України й їхні чужинецькі прихильники, з метою ствердити окремішне існування українського народу як нації, — літературна ділянка закордоном досі найбільше занедбана. В Італії заходами українців і італійців були вже друковані історичні, соціяльні й лінґвістичні твори; в лінґвістичній ділянці існує від кількох літ також дуже добра українська граматика п. Онацького й від певного часу друкується рівнож його великий українсько-італійський словар; друкувалися рівнож окремі статті на деякі літературні теми, зокрема про Шевченка; але з літературних перекладів, — в відмінність від того, що було зроблено після війни відносно майже всіх інших славянських літератур, — щодо української літератури, то не було в дійсности зроблено, можна сказати, до останнього часу майже нічого. Поперше трохи тому, що не зважаючи на кількалітнє навчання української мови в вищих школах Риму та Неаполю, ніхто ще досі не зважився з тих студентів на нелегке завдання перекладування літературних праць; по друге тому, що й самі українці, з яких деякі виявилися дуже продуктивними й активними в виявленні й ствердженні національних вартостей своєї країни, не брали досі ініціятиви в цій ділянці.

Тільки недавно, до ріжнородної літературної творчости, що охоплює ріжні народи, а спеціяльно славянські, та виявляється в студіях і перекладах, які від якого десятку літ зявляються по ріжних журналах і часописах в Італії завдяки праці Сальвіні, почали домішуватися переклади з українських письменників. Цьомуж самому Сальвіні завдячуємо ми сьогодні й появу вибору оповідань з деяких характеристичних письменників-повістярів з сучасної української літератури. До цієї антольоґії додано передмову самого редактора видання про українську літературу. Для Італії, як зрештою й для інших країн — це нова, ще зовсім не досліджена матерія. Бо, хоча досі дещо й вже було знане на заході про українську літературу, про те писання в цій ділянці не виходили поза дрібні статті та деякі окремі імена між найбільш популярними з минулого століття, як напр. Шевченко, Котляревський, Квітка, Основяненко, Франко — або поза українців, що належать до російської літератури, як напр. Гоголь або до певної міри Марко Вовчок.

Сальвіні у своїй передмові, як сам пише, зробив „дослід, так би сказати, побережної частини сучасної літератури", себто зону, досі зовсім недослідженої. Його антольоґію складають оповідання й витяги з романів: шіснадцять творів дванадцятьох ріжних авторів старої й нової ґенерації, з яких деякі ще живі, а інші недавно вмерли, переважно представники української літератури під советським режімом, але з ріжними тенденціями, як от: Юрій Яновський, Василь Стефаник, Марко Черемшина, П. Панч, Микола Хвильовий, Григорій Косинка, Валеріян Підмогольний, Олекса Кундзіч, Дмитро Борзяк, і з них тільки два представники української еміґрації (Улас Самчук і Юрій Липа) і один автор — представник передвоєнної літератури, який одначе продовжує писати й збагачувати власну продукцію також і під советським режімом до наших днів (Ольга Кобилянська).

НАРАДИ СТАХАНОВЦІВ КРИВОРІЖЖЯ

На нарадах цих були присутні, як повідомляють „Ізвестія", [illegible] виконали подвійну і потрійну норму. Як бачимо було їх відносно дуже небагато. „З довірям в справі виконання обовязку соціялістичних змагань виступили управителі трестів. Шільман, Кудряшев і Мемешкін... (самі справжні українці!!!)

„Знатний скреперист" шахти „Комінтерн", Боднарь, заявив, що убираємо що місяця 5,000 тон руди. Наша бриґада виконала плян на 181%. Я перебираю зобовязання убирати 5,600. Алексій Семиволос заявив з свого боку, що виконає за рік три норми..."

„Збори перебрали додаткові зобовязання в змаганнях з донецькими шахтарями і післали привітальні телеграми до Сталіна і Хрущова..."

До цього треба додати, що ціле Криворіжжя пляну не виконує очевидно наслідком опору робітництва проти надмірного визиску „знатних" посіпак, що перевиконують норми на робітничих спинах.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МОЇ ВРАЖІННЯ З КОНВЕНЦІЇ.

В місяці вересні ц. р. буде рівно 29 літ, від коли я був перший раз на конвенції У. Н. Союзу. Це була XII-та конвенція і вона відбувалась в Вілкес Баре, Па. Я мав тоді 22 роки і припало мені тоді секретарювати на цій конвенції. Загалом, всі делеґати на тій конвенції, були значно молодші, ніж ті, що були на останній XX-тій конвенції, що недавно відбулась в Гарисбурґу. Там можна було побачити делеґатів з великими Шевченківськими вусами. Були навіть деякі з бородами. Але назагал віком не були старі. Деякі з них мали на грудях грубі золоті ланцюхи, чого тепер вже нігде не видати.

Запал на цій моїй першій конвенції був той сам, що на теперішних конвенціях. Люди бажали говорити про орґанізаційні і загально народні справи, та своєю доброю радою причинялись до поступу вперед. Справа національна тоді забирала людям більше уваги, ніж нині. Пригадую собі як нині одну телеґраму, яку я, як секретар відчитав на цій конвенції. Один наш член писав: „Не приїзджайте до дому маленькими русинами, тільки великими українцями". Ця справа — русини чи українці — тоді глибоко зачіплювала цілу нашу еміґрацію в Америці.

Від того часу проминуло багато літ. Ті, що були молодиками на тодішній конвенції, постарілись, згорбились, посивіли, чи полисіли; заломився їх голос. Але ті часи не пішли на марне для У. Н. Союзу. Зроблено за той час багато роботи. Наш Союз постійно зростав, а на місце нових завзятих робітників, все прибували нові. Були й такі вірні працівники, що впродовж довгих літ ніколи не заперестали своєї праці для Союзу. Та Союзова праця гарно описана і зібрана в Ювилейній Книзі У. Н. Союзу.

На останню конвенцію У. Н. Союзу в Гарисбурґу я прибув на час. Розглядався довкруги, але добре знайомих мені колись облич, тепер не зустрічаю. Нема їх. Інші змінились так, що тяжко їх розпізнати. Лиш деяких пізнаю, серед них Д. Капітулу, Гришка, Бєлю. Багато зо старих піонірів вже повмирало. Можливо, що це їхні діти вже заступають свої відділи? І це гарне явище. Колись роджених в Америці молодих делеґатів зовсім не було. Нині вже є їх чимале число. Вони з зацікавленням слідкують за конвенцією і видно всім інтересуються, хоч це вже шестий день нарад і на всіх слідне велике омучення.

Правда, між колишньою молоддю на конвенціях У. Н. Союзу і теперішньою є велика ріжниця. Перші, це були вцілости еміґранти зо старого краю, які добре памятали про положення нашого народу, цікавились всіми його справами і багато з них мріяли про поворот. Для них конвенція У. Н. Союзу це була не лиш розвязка їх фінансових справ, але ще більше всіх національних. Просто не було одної важнішої загальної народної справи, якою ті делеґати не цікавилисяб і не порушувалиб її на конвенції своєї всенародньої інституції, якою був для них У. Н. Союз.

Теперішна молодь має свої справи на увазі. Та проте можна надіятись, що вона не забуде і за ті ідеї, на яких основувався У. Н. Союз, а буде далі стояти вірно на сторожі тих ідеалів, які причинились до його такого великого зросту.

О. Шараварко,
бувший контрольор У. Н. Союзу.

(Продовження зо ст. 2-гої)

Очевидець про те, що діється в Зах. Україні

знайдуть „рай" чи поліпшення своєї долі. Около 8,000 душ лемківського походження прибуло на Поділля в повіти підгаєцький (село Новосілка), тернопільський, бучацький та інші й осіли на тих парцелях, що їх мали колись польські кольоністи. Їх доля дуже незавидна та сумна. Прибули вони майже всі з великими родинами, а землі большевики їм багато не дали. Їх переганяють з місця на місце численними „указами" та розпорядками. Неодна така лемківська родина побувала вже в кількох селах. Попривозили зо собою по одній штуці худоби й думали, що на Поділлю зможуть держати багато коров, бо большевики дурили їх, що корови дістануть задурно. Та не тільки що лемки тих коров не дістали, але ще мусять продавати свої власні, щоб заплатити високий податок за одержаний кусень поля. Їм теж тяжко привикнути до клімату і обставин. Тому нераз жалуються перед першим ліпшим стрічним українцем. Серед тих лемко-москвофілів є також втікачі з Карпатської України, що то, заманені большевицько - москвофільською пропаґандою, теж думали знайти „рай" під большевицькою деспотією.

Здебільша ті, що прибули, це національно невироблений елемент. Мешкають по кілька родин в одній хаті, не мають що їсти, нема чим годувати худоби, бракує їм навіть соломи. Лемки ці щиро жалують, що покинули рідні сторони, але вороття їм вже немає. Вони побачили, що „рускіє" цілком не є лемками, а українці, проти яких цілими роками підбехтувала їх московська пропаґанда, не є також „рускими", а окремим народом, і ближчим їм лемкам, як ці „рускі"... Одним словом, доля тих лемків - москвофілів — траґічна.

ҐЕНЕРАЛ ЖОРЖ КАТРУ
котрий перейшов палестинську границю з французькими військами, що противляться французькому урядові в Віші, і посунувся в Сирію, що стоїть під французьким мандатом. Цьому рухові приписують велике значіння для ситуації над східною частиною Середземного моря.

ЯК ПРАЦЮЮТЬ АРТІЛІ НА УКРАЇНІ

„Вісті" з 8. квітня жалуються гірко, що „артілі працюють не краще великих московських підприємств. Торік вони не додали колгоспам 6,000 коліс і ободів. Не драще працювали вони і в першим кварталі цього року. Протягом січня і лютого виготовано ледви 50% пляну, не більше було вироблено і в березні. Причиною цього є брак соціялістичного керівництва. Охтирські артілі Сумської області вибудували позаторік варстати до пресовання ободів, що мали виробляти річно 140,000 ободів, але досі не виготовано ще ні одного ободу. В артілі „Червоний Колесник" Ворошилоградської области майстерні цілком устатковано, але вони не працюють за браком кваліфікованих сил. В Павлограді Дніпровської области і в Миколаєві вибудовано в кінці минулого року майстерні, але виробу не почато. В Тараці Київської области артілі виробили лише 600 возів, 25% пляну. У Ворошилоградській области деякі артілі не мають сушилок і мусять сушити ступиці в звичайних пічах по хатах. Не краще провадиться працю і в Станиславові, Коломиї, Печеніжині і т. і..."

Отже коли Берлін може примусити Москву вивозити бензину, потрібну для советських авт, то Москва не є в стані примусити Україну виробляти вози...

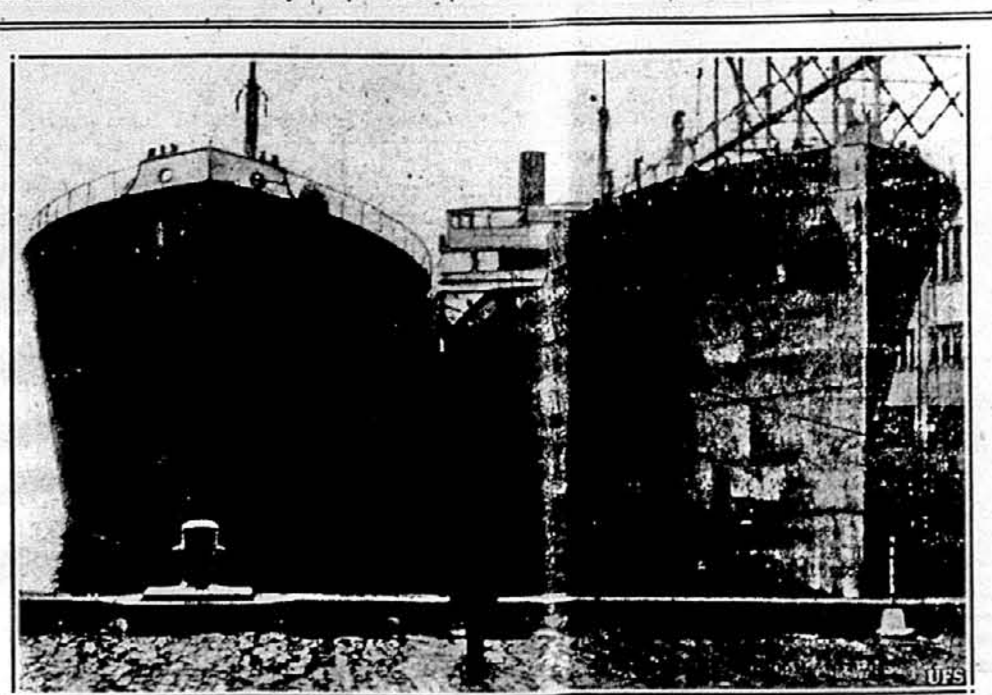
КОЛХОЗНЕ КРІПАЦТВО ПРИ БУДІВЛІ ШЛЯХІВ

„Вісті" з 9. квітня жадають в дотичній статті „Своєчасно підготувати масові кадри для шляху будівництва", де зазначується між іншим наступне:

„Колгоспи ряду областей України розгортають в 1941 р. ще ширше будову шляхів. Найповажніші маршрути: Дніпропетровськ-Кривий Ріг, Харків-Полтава-Київ, Запоріжжя-Мелітополь, Херсон-Миколаїв-Одеса, Стара Ушиця-Каменець Подільський. Заплянововано приготувати 4,415 десятників, шляхових бриґадирів, брукарів, підривників, рахівників і т. і. Запоріжська область приготувала 232% означеного числа, Полтавська — 134%, але інші области як наприклад Київська, Винницька, Сталінська, Ворошиловоградська, Житомирська та інші затягають недопустимо мобілізацію кадрів..."

Отже бракує погоничів при нових канальських роботах для колхозних кріпаків.

Ложечка цитринового соку, додана при варенні рижу, зробить його білим і неклейким.

ВУЙКО СЕМ ЇХ ЗАХОПИВ. — Два французькі кораблі: Іль де Нуармутіє і Мон Еверест, що находяться в американському порті, захопив оноді американський уряд на вістку, що французький уряд у Віші думає „співпрацювати" з націстичним урядом.

Лючіяно Цуколі.

ХТОСЬ ЗАПЛАКАВ...

— І так я відчував, як її кохання вмирає, як вмирає близько мене, день за днем, що години, так само скоро, як скоро гасло світло в моїх очах. Я дивився на це й мовчав, мені справляло майже роскіш, що я міг карати моєю присутністю людину, яка мене вже не любила. Які то думки могли тоді родитися в її голові, Єне? Скільки разів бажала вона, щоби я вмер?

Дівчина, що обережно йшла слідом за обома, нахилилася, приспішила ходу, начеб хотіла здогонити Льоренца. Потім зупинилася, вчинила розпучливий рух і йшла помало за ними.

— Напевно ненавиділа мене, — говорив далі Льоренцо. — Говорила часто про село, про гарні дерева, про озеро, гори, з боязкою тугою рушитися з місця та бігати. Бідненька, як, певно, билося її серце, в надії що слухаю її.

— То вам іще жаль її, — сказав Єне та здвигнув безрадно плечима.

— Та я її не послухав. Дерева, води, сонце й гори, це все для мене чорне і я не мав причини волікти кудись інде мою незмінну біду. Думав я потім, багато пізніше, про мою щоденну жорстокість, про це нещасне серце, що вдаряло близько мого й так само було в розпуці. Я був для неї жорстокий мабуть тому, що занадто кохав її.

Зомовк, хвилину думав, потім говорив далі:

— Ця моя ніжність урятувала її. Раз рано, ще в ліжку, окружений безмежною темрявою, мав я настільки відваги, що спитався моєї совісти та наслухував її голосу.

Тогож таки дня спитав я дріжучим голосом мою приятельку:

— Ти ще кохаєш мене?

А вона відповіла отверто:

— Ні.

Я знову спитався її:

— Хочеш покинути мене, хочеш відійти, хочеш жити для себе та своєї молодости?

Відповіла: — Так.

Тоді я отворив затиснену руку, й ластівочка вернулася радісним летом до голубого неба над синяві води...

Єне мусить іти помаліше, бо Льоренцо йде на-силу, наче зупинював би його навал спогадів, що стають йому посеред дороги. Дівчина втирає скоро очі та з болем затискає уста.

— Тоді прийшов ти, старий Єне, та сказав, що готов служити мені, — говорив далі Льоренцо певнішим голосом, майже радісно. — Ти довідався про моє нещастя та який я покинутий. Ти готов був служити мені, як за часів, коли ще жив мій батько.

— То дрібничка! — озвався Єне. — Яка це служба? Проходжатися з вами поволеньки, воно справляє мені приємність. Та ось саме засвічують ліхтарні.

— Саме засвічують, — повторив Льоренцо. — Бачиш світла, що відзеркалюються в темній глибині ріки, довгий ряд танцюючого світла здовж усього Люнгарна?

— Так, бачу.

— Ах, ах! — засміявся Льоренцо наче дитина. — Правда, то гарний вид? Дивишся, як захитається відблиск світла на водяному плесі, коли повіє свіжий вітерець, якого подув чую на лиці? Ходив я з нею сюди налюбуватися вечором грою світла на воді.

— Досить, — перебив йому Єне — ви вже говорили це!

— Говорив? Не тямлю; нічі я так розговорився.

— А найважніше ви забули.

— Невжеж? — спитався Льоренцо із загадочною усмішкою.

— Ви не сказали, що сталося потім...

Льоренцове лице нахмарилося, зітхнув глибоко.

— Нічо не сталося, — сказав. — Принайменше я не знаю.

— Ластівочка забула скоро колишнє гніздечко, — сказав Єне — бо побудувала собі гніздечко деінде.

— Нічого не знаєш, не можеш нічого говорити напевно! — сказав схвильований Льоренцо. — З підозрінь годі побудувати обвинувачення. Я гадаю, що вона тут. Вона мала у Фльоренції свояків і заraз вернулася до них...

— А тимчасом минули три роки, — запримітив другий — за три роки може багато статися. Колиб ви не були боялися за неї, не булиб ви зависні, а ви вже були зависні, як іще очі служили вам.

Льоренцо не відповів.

— Притикла до великопанського життя ця ваша приятелька, — говорив далі Єно — тай мала все, що лише забажала, ви сповняли всі її забаганки. Гадаєте, що її своякі робили, що вона лише захотіла? Не вірю! А всеж...

— А всеж... ти злобний! — перебив скоро Льоренцо. — Знаю, що вона живе в місті. Знаю це тому, що знаю. Ніхто мені не говорив, я сам дійшов до того. Знаю це.

— Коли знаєте це, — пробурмотів Єне, — то я вже не сумніваюся.

Лице дівчини нараз розяснилося. Здавалося, що йде помаліше, з головою піднятою вище проти вохкого подуву, що цілує її лице.

— Все мені лежить на серці думка: Чи стрічала вона десь мене? Чи торкнувся я ліктем її тіла, як ішов серед юрби? Ах, Єне, я хотів би це знати. Вона ходила спровола, зупинялася перед крамницями й оглядала гарні річи, матерії, прикраси, капелюхи. Може я переходив повз неї з німим серцем...

— Її обовязком було приступити до вас і заговорити.

— Помиляєшся. Це не було ні її ні моїм обовязком. Щож ти гадаєш, що вона знову схотіла би бути сліпцевою невільницею та що я міг би сказати, що люблю її, щоби її вбити смутком? Це належить до минулого, а що минуло, те пропало... Та я мрію про щось інше... Одначе не назви мене за це дурнем.

— Слухаю, — сказав Єне.

— Я хотів би ще раз побачити її. Одначе бачити її отвореними очима. Провидіти на один день, впитися красою цього гарного лиця, а потім відійти, вмерти, замкнути очі справді на все. Я забув би ввесь біль. Згадував би лише дні щастя перед моєю довгою недугою, за які я вдячний лише моїй приятельці... Та це лише сон і він ніколи не сповниться. Тому буде краще, як ми не стрінемося, коли кожне підемо своєю дорогою та не скажемо одно одному вже ні слова.

Дівчина, якій спливали по лиці сльози, не могла вже заволодіти над собою. Болючий плач вирвався їй з горла.

— Єне, Єне, що це? — скрикнув Льоренцо, зупинився нараз та здержав і слугу. — Хтось плаче! Ти не чув, що хтось заплакав? Хтось стоїть там у тіни...

Обернувся. І наче глядів довкола мертвими очима.

Дівчина притиснулася до муру та стоїть непорушно, боїться, що й слуга відвернеться та побачить її. Одначе слуга не відвернувся.

— Ніхто не плакав, — сказав. — Ходімо, я нічого не чув.

— Хтось плакав, — налягає Льоренцо та йде сумно далі. — То певно плакав хтось у котромусь із близьких домів.

Дівчина поступає нишком попри мур, лице її мокре від сліз. Обернулася, покинула обох мущин, які помало зникають у напрямі Кашін, і пустилася назад до міста.

(Кінець).

СТРІЧА ЖОВНІРІВ ДЕРЖАВ ОСІ.—Жовніри німецьких моторизованих військ стрічаються з вірськими військами Італії десь у горах у Югославії

ЯК ПРАЦЮЄ УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА СПІЛКА

„Вісті" з 8. квітня подають: „Плян товарообороту споживча кооперація УССР виконала в 1940 р. на 69.1%. Відстає вона дуже і в цім році. Дня 15. березня був відсоток виконання пляну нижче відповідного покажчика і цілого Центросоюзу. Затовареність (лежання непотрібних товарів по кооперативах) походить з того, що контроля закупівель невистарчальна. Представники місцевих споживчих кооперацій закуповують все, що бачать, бо їх за це хвалять і видають їм премії. Червоною ниткою через цілі збори Спілки переходить незрозуміла заспокоєність і брак гострої критики. В резолюції показано редакторові стінної ґазети Золотареву (також українець) розвинути на її сторінках критику хиб апарату Укоопспілки..."

АНҐЛІЙЦІ КУПУЮТЬ ТУТ КОРАБЛІ.

ВАШІНҐТОН. — Анґлійські представники переговорюють з представниками полуднево - американськими представниками, в ціли відкуплення від них тих торговельних кораблів, які належать до чужих держав, а застрягли в їх портах внаслідок війни.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 16. травня 1941. року померла у Вунсокет, Р. Ай.,

АНЄЛЯ ГОРОДИВСЬКА,

членкиня відділу 206. У. Н. Союзу в Вунсокет, Р. Ай.

Покійна походила зо села Борки Малі, повіт Скалат, Галичина.

Похорон відбувся 20. травня при участи родини, знайомих та членів відділу 206. Тлінні останки відпроваджено до української правосл. церкви св. Михаїла, а потім на місце вічного спочинку.

Земля їй пером!

І. Кокольський, секр.

Дня 14. травня 1941. року помер наглою смертю член від. 319. У. Н. Союзу

ГНАТ ТРИЩУК.

До Союзу вступив у 1925. році до від. 29., а потім в 1929. році з перестувним листом прийшов до від. 319.

Був добрим членом Відділу і всі члени Його поважали, а тепер кожний жалує, що наш Відділ стратив доброго члена.

Покійний походив зо села Кривеполе старе, повіт Товмач, Західна Україна, де народився 9. січня 1896. року.

Приїхав до Америки в 1913. році. Покійний оставив жену Агафію, сина Стефана і дочки: Параскевію й Марію. У старім краю оставив брата і три сестри.

Похорон відбувся у суботу, 17. травня, з дому жалоби до церкви св. О. Николая у Нантикок, Па., а відтак на український цвинтар на Сейтави, Па.

Спи блаженним сном, наш Друже! Нехай прибрана земля Вашингтона буде Тобі пером!

Члени від. 319., Вільна Україна.

Дня 13. травня 1941. помер у Вунсокеті, Р. Ай., довголітній член Тов. Запорозька Січ, від. 206. У. Н. Союзу,

СЕМЕН МОСТЕЦЬКИЙ.

Покійний походив зо села Перекальці, повіт Скалат, Галичина.

Похорон відбувся в суботу, 17. травня, при участи родини, знайомих і членів Тов. Запорозької Січи. Тлінні останки відпроваджено з дому жалоби до української правосл. церкви св. Михаїла, а потім на місце вічного спочинку.

Покійний був один з основників Тов. Запорозька Січ і був першим предсідником музики. Був також урядником при товаристві впродовж кількох років.

Земля Йому пером!

І. Кокольський, секр.

У диких ловецьких племен Нікараґуї — молодець, що хоче подружитись з дівчиною, вбиває оленя і кладе його разом з купою дерева на паливо перед дверми хати її родичів. Цей символічний вчинок означає, що молодець зобовязується сповняти всі чоловічі роботи по ожененню з дівчиною, а навіть, на випадок потреби, помагати її родині.

Якщо дарунок буде принятий, подружжя заключується в дуже скорому часі і без ніяких перешкод.

В Австралії нема вульканів.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 313. Ненависний запах.

Куаля була занадто схвильована подіями, щоб завважити, що від Тома, який товаришував з львами, заносило львиним запахом.

А цей запах дуже ненависний малпам. Банчак занюхав це й інстинктовно попав у велику лють. Це було причиною, що він скочив до Тома.

Куаля одним махом руки змела Тома з галузи. Том закотився і рунув з дерева в долину.

Але, коли Куаля рішила зберігати Тома, чому вона так з ним поступила? Що заставило її струтити Тома вділ?